Zekâtın Bir Beldeden Başka Bir Beldeye Nakledilmesinin Hükmü

Zekâtın Bir Beldeden Başka Bir Beldeye Nakledilmesinin HükmüAbdussamed Sipahioğlu
Elhamdulillâhi hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh. Hamd Allâh'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan tevfîk dileriz.Allâh'ın salâtı, selâmı son nebî Abdullah'ın oğlu Muhammed'e ailesine, ashâbına ve kıyâmete dek onlara tâbî olanlara olsun.
Zekâtın bir beldeden başka bir beldeye nakli (نقل الزكاة) meselesinde, ulemânın cumhûru yanında aslolan, malın bulunduğu yerdeki fakirlerin öncelenmesidir.
Re'y Ehli'nin imâmlarından Muhammed b. Hasen eş-Şeybânî der ki: "Zekât, bir beldeden başka bir beldeye nakledilmez. Malın toplandığı beldedeki fakirlere dağıtılır. Nakledildiği takdirde ise geçerli olur -iâdesi istenmez-."[es-Serahsî, el-Mebsût (2/202)]
Serahsî bu görüşü Ebû Hanîfe'nin talebesi Ebû Yûsuf'a da nisbet ederek şöyle der: "Ebû Yûsuf dedi ki: Zekât, belde halkından başka bir yere nakledilmemelidir. Nakledildiği takdirde ise geçerli olur -iâdesi İstenmez-."[es-Serahsî, el-Mebsût (2/203)]
İmâm eş-Şâfiî dedi ki: "Bir yerde toplanan sadaka (zekât), o beldede hak sâhibi kalmayıncaya kadar başka bir yere nakledilmez."[el-Umm (2/77)]
İmâm Mâlik dedi ki: "Zekâtın nakli câiz değildir. Ancak bir belde halkı şiddetli ihtiyaç içinde olursa, imam (devlet başkanı) maslahat ve içtihad gereği zekâtı onlara nakledebilir."[el-Mudevvene (1/286)]
İmâm Ahmed dedi ki: "Zekât, bulunduğu beldeden nakledilmez.' Kendisine denildi ki: 'Peki nakledilirse?' Dedi ki: 'Uygun değildir. Ancak akraba olması veya (başka yerde) daha şiddetli ihtiyaç sahibi bir topluluk bulunması müstesna."[İbn Hânî, Mesâilu'l-İmâm Ahmed (1/268–269)]
Zekât malının öncelikli olarak o beldedeki fakirlere dağıtılması husûsunda gösterilen dayanak, Rasûlullâh'ın Muâz b. Cebel'i Yemen'e gönderirken buyurduğu hadistir.
«تؤخذ من أغنيائهم فترد على فقرائهم»"Zekât, onların zenginlerinden alınır ve fakirlerine verilir." [Buhârî, Zekât (1); Müslim, Îmân (29)]
Buradaki 'فقرائهم' ifadesi, cumhûra göre aynı belde halkını gösterir.
Hâfız İbn Abdilberr bu hadîsi zikrederek der ki: "Hadiste zâhir olan, zekâtın alındığı belde fakirlerine verilmesidir. Bu, ulemânın cumhûrunun görüşüdür."[el-İstizkâr, (3/212–213)]
Zekâtın verileceği beldede müstehak bulunmaması, müstehakların zekâtı kabûlden imtinâ etmeleri veya zarûret, hâcet yahut şer'î bir maslahat gereği başka bir beldeye nakli câizdir. Bu muhakkik âlimlerin görüşüdür.
Hanefîlerden Kâsânî şöyle der: "Zekâtın bir beldeden başka bir beldeye nakli mekruhtur. Ancak onu akrabalarına veya daha muhtaç kimselere naklederse bunda bir beis yoktur."[Bedâi'u's-Sanâi' fî Tertîbi'ş-Şerâi', (2/49–50)]
Yine Hanefîlerden İbnu'l-Humâm şöyle der: "Zekâtın nakli mekruhtur, ancak akrabaya yahut daha şiddetli ihtiyaç sâhibine nakledilmesi müstesnadır."[İbnu'l-Humâm, Fethu'l-Kadîr (2/268)]
Mâlikîlerden Hâfız İbn Abdilberr şöyle der: "Farz zekâtların, müstehakların bulunması durumunda toplanıldığı yerde sarf edilmesi gerektiği husûsunda bir ihtilâf bilmiyorum. Eğer o beldede zekâtı hak

eden kimse yoksa, başka bir yere nakledilir."[el-İstizkâr (3/178)]
Yine Mâlikîlerden el-Karâfî şöyle der: "Eğer (zekâtın bulunduğu) beldede müstehak varsa; fakat başka bir yerdekilerin ihtiyacı daha şiddetli ise, zekâtı nakleder. Nitekim Ömer radıyallahu anhu Mısır'ın zekâtını Hicaz'a nakletmiştir."[ez-Zahire (3/152)]
Şafiîlerden en-Nevevî şöyle der: "Zekât, bulunduğu beldede hak sahipleri mevcutken başka bir yere nakledilemez.Şayet orada hak sahibi bulunmazsa, ihtilafsız olarak başka yere nakledilmesi câiz olur."[el-Mecmû' (6/212–213)]
Hanbelîlerden İbn Kudâme şöyle der: "Zekâtın, malın bulunduğu yerden başka yere nakli câiz değildir. Ancak o beldede zekât alacak kimse bulunmazsa veya başka yerde daha şiddetli ihtiyaç varsa câiz olur."[el-Muğni (2/509–510)]
İmâm Buhârî de zekâtın naklini câiz görenlerdendir.Nitekim Sahih'inde şöyle bir başlık atmıştır: [Sadakaların zenginlerden alınıp fakirlere -her nerede olursalar- verilmesi]
İbn Hacer el-Askalânî, İbnu'l Muneyyir'in şöyle dediğini aktarır: "Buhârî'nin tercihi zekâtın, malın bulunduğu beldeden başka yere naklinin câiz olduğu şeklindedir. Çünkü zamir müslümanlara dönmektedir. Onlardan herhangi bir fakire, hangi bölgede olursa olsun sadaka verilirse, hadîsin umumuna muvâfakat etmiş olur."[Fethu'l-Bârî (3/375)]
Şeyhulislâm İbn Teymiyye şöyle der: "Zekâtın bir beldeden başka bir beldeye nakli, ağır basan bir maslahat sebebiyle câizdir. Meselâ nakledildiği yerdekiler daha muhtâç ise, yahut zekât verenin akrabaları orada bulunuyorsa, ya da bunda müslümanlar için bir fayda varsa (nakil câizdir)."[Mecmûu'l-Fetâvâ (25/87)]
İbnu'l-Kayyim şöyle der: "Onun (Rasûlullâh'ın) yolu/sünneti, zekâtın alındığı beldede dağıtılması, ağır basan bir maslahat olmadıkça başka yere nakledilmemesi şeklindeydi."[Zâdu'l-Meâd (2/21)]
Muasır âlimlerimizden İbn Bâz şöyle der: "Asıl olan, zekâtın malın bulunduğu beldedeki fakirlere sarf edilmesidir. Ancak şer'i bir maslahat sebebiyle nakledilir; mesela başka beldede daha şiddetli ihtiyaç sahipleri varsa yahut orada zekat verenin akrabaları bulunuyorsa (nakil caizdir)."[Mecmûu-l Fetâvâ ve Makâlât Mutenevvi'a (14/294-295)
İbn Useymîn de şöyle der: "Doğru olan görüş şudur: Bir beldede zekâta müstehak kimseler bulunduğu halde zekâtın başka beldeye nakli mekruhtur. Ancak nakilde râcih bir maslahat varsa -mesela nakledildiği yerdekiler daha şiddetli ihtiyaç sahibi ise veya bunda Müslümanlar için bir fayda varsa- (nakil caizdir)."[Şerhu'l Mumti' alâ Zâdi'l Mustakni' (6/168–170)]
Yüce Allah en doğrusunu bilir.